

FRÉDÉRIC DEVREESE: PORTRAIT

Frédéric Devreese, de vader van de Belgische filmmuziek, wordt 90. Reden genoeg voor Brussels Philharmonic en Flagey om deze uitzonderlijke componist te eren met een muzikaal portret.

Devreese werd vooral bekend dankzij zijn filmscores. De ervaring hiervoor deed hij op aan de toenmalige BRT, waar hij aanvankelijk als sonorisator, en later als dirigent en producer van films en televisieprogramma's werkte. Zijn meest intense samenwerking was wellicht die met de Belgische cinéast André Delvaux (1926-2002), voor wie hij nagenoeg alle films van een score voorzag. Van die filmscores maakte hij ook telkens een orkestversie, waarin hij de verschillende muzikale fragmenten verweefde tot een suite die ook in de concertzaal de filmische taferelen oproept. Maar zijn oeuvre is veel breder dan dat: Devreese schreef ook vier pianoconcerti, een vioolconcerto, een symfonie, kamermuziek, twee opera's, balletsuites en liederen. Dit programma brengt een kleine dwarsdoorsnede uit zijn verscheiden repertoire, met enkele van zijn bekendste werken voor het grote scherm, en zijn *Vierde Pianoconcerto*, dat in 1983 als plichtwerk voor de Koningin Elisabethwedstrijd tot in de huiskamers weerklonk.

Een muzikaal bad

Zoals vele componisten voor hem, werd Devreese grootgebracht in een muzikale familie. De artistieke genen kreeg hij zowel van zijn vader als moeder mee: zijn moeder was violiste, zijn grootvader speelde als solocellist in het befaamde Concertgebouworkest Amsterdam, en ook zijn vader bracht vijf jaar door bij dat orkest als eerste violist. Daarnaast was zijn vader actief als dirigent en componist. Devreese woonde als kind regelmatig de repetities bij van het Conservatoriumorkest, waar hij dan tussen de muzikanten plaats nam om zijn vader te observeren. Liever dan muziek na te spelen, improviseerde en componeerde hij zelf op één van de vele piano's die bij hem thuis stonden. Meteen na zijn afstuderen aan het Brusselse Conservatorium won Devreese de compositieprijs op het Internationaal Pianoconcours van Oostende met zijn *Eerste Pianoconcerto*. Die bekroning opende deuren naar het buitenland: hij kreeg de kans zijn compositietalent te verfijnen in Amsterdam, Rome en Wenen.

Na zijn terugkeer in België, ging Devreese vanaf 1958 aan de slag aan de toenmalige BRT, waar hij aanvankelijk uitzendingen voor de Wereldtentoonstelling realiseerde. Hij rolde door naar een functie als sonorisator van talrijke programma's, en het was daar dat hij het vak van filmcomponist leerde: "Als sonorisator moest ik passende muziek kiezen bij allerhande programma's – van documentaires over speelfilms tot generieken. Bij de aangekochte buitenlandse producties werd de oorspronkelijke stem vervangen door een Nederlandstalige, maar daardoor viel natuurlijk de muziek weg. Zo ondervond ik aan den lijve hoe muziek op een beeld inwerkt en hoe muziek het geheel kan versterken."

Met zijn muziek voor de tv-opera *Willem Van Saeftingen* trok Devreese de aandacht van cinéast André Delvaux. Hun eerste samenwerking voor de film *De man die zijn haar kort liet knippen* (1964) zette de toon voor een lange en intens traject, dat de basis legde voor zijn compositiestijl. Delvaux was als een geestelijke vader voor Devreese. Dankzij zijn eigen muzikale inzicht betrok hij de componist steeds heel nauw bij het hele proces. Devreeses muziek is nooit een gratuite weerspiegeling van wat op het beeld gebeurt. Telkens probeert hij de totale sfeer van de film te vatten en een dimensie toe te voegen aan het verhaal. Delvaux vergeleek zijn muziek met die van Stravinsky, Weill en zelfs Nino Rota, omdat hij er als componist in slaagt zijn muziek spannend en inventief te houden, waardoor zijn scores ook los van het medium tot de verbeelding spreken. Een enorm compliment voor Devreese, die zelf een groot bewonderaar is van orkestrators als Stravinsky en Prokofiev: “Het zijn meesters in het omspringen met klankkleuren. Mijn werken zijn meestal geschreven voor kamermuziekbezetting. Dat heeft budgettaire redenen maar bovendien vind ik een symfonisch orkest niet zaligmakend. Hoewel je met een groot orkest beschikt over een fantastische rijkdom aan mogelijkheden moet je opletten dat je voor een intieme film het palet niet te breed uitsmeert.”

Van filmmuziek tot orkestwerken

Eenvoud en klankkleur zijn twee belangrijke constanten in het werk van Devreese. In de *Benvenuta Suite* kiest hij voor ongecompliceerde vormen als de wals of tango, waarbinnen hij door een andere harmonisatie of orkestratie de juiste kleur voor een bepaalde sfeer weet te vatten. Zo wordt een discussie tussen de hoofdpersonages overgenomen door tangomuziek: Devreese vond in het genre de ideale haat-liefdeverhouding om het geruzie te weerspiegelen. In de passionele maar donkere film *Benvenuta* uit 1983 laat André Delvaux verschillende verhaallijnen door elkaar lopen. Die van de jonge scenarist François, die een bezoek brengt aan Jeanne, auteur van een roman die hij wil verfilmen. Het boek vertelt op zijn beurt de romance tussen de jonge pianiste Benvenuta en haar oudere Italiaanse minnaar Livio. Hun relatie is het onderwerp van de *Benvenuta Suite*, waarin een dromerige prelude een Habanera inleidt, overgaat in een meeslepende wals, en eindigt in een uitbundige tango.

Nog in 1983 voltooide Devreese – bijna dertig jaar na zijn *Derde Pianoconcerto* – zijn *Vierde Pianoconcerto*. Het werk werd als plichtwerk uitgekozen voor de Koningin Elisabethwedstrijd. Een bijzondere ervaring, want de componist zag zijn compositie twaalf maal uitgevoerd door laureaten als Volondati, Blumenthal, Rodrigues en De Waal. In 1988 volgde nog een andere onderscheiding: Devreese ontving de Joseph Plateauprijs voor zijn muziek voor *L’Oeuvre au Noir*, ook een film van Delvaux. Maar de ultieme bekroning was misschien dit compliment van Dirk Brossé, na de uitreiking van de Klara-carrièreprijs voor Devreese in 2006: “Als hij in de VS was geboren, was hij een John Williams geweest.”

Toelichting door Aurélie Walschaert

Brussels Philharmonic is een instelling van de Vlaamse Gemeenschap.

- www.brusselsphilharmonic.be
- facebook.com/brusselsphilharmonic
- twitter.com/brusselsphil
- youtube.com/brusselsphilharmonic
- [@brusselsphilharmonic](https://instagram.com/brusselsphilharmonic)